

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 cèntims	

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals.
De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin a la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.º

Diumenge de 24 Janer de 1897

Núm. 145

La immoralitat administrativa

La condemna recayguda sobre 'l marqués de Cabriniana, recordant l' assumptó de las immoralitats descobertas temps enrera en el municipi de Madrid y acabant de fer ressaltar l' acort de sobresseiment, pres respecte als acusats en la causa incoda ab motiu d' aquellas irregularitats, ha tornat a fer cosa d' actualitat la qüestió de l' immoralitat administrativa, y al veure com la conciencia pública se sent ferida per aque's fets, els grans homes polítics y 'ls periódichs de més circulació, que portan representació de las ideas d' ells, no poguent sustraure's, sens caure en l' impopularitat, a la corrent general, hi diuen també la seva y fins s' escandalitzen farisaicament alguns, devant d' aquesta xacra de l' Estat Espanyol, vella ja, però avuy potser més imponent que may. Però una cosa es de notar, y es que ningú d' ells va al fons de la cosa, convertintla tots en mera qüestió de personalitats y alguns de partit, ab lo qual consegüeixen dos coses; primera despistar l' opinió amagantli molt l' origen y font verdadera de tals abusos, y segona, treballar per casa seva, minant el prestigi dels actuals acaparadors del poder, a fi d' arribarhi ells, lo més prompte possible, ab la piadosa intenció de ser dignes continuadors dels d' avuy. Sols per aquestos fins se comprén que homes d' indiscutible talent, busquin en un cambi de personas la cura d' aquest mal, en lloch de buscarlo en el poch respecte a las lleys, en els defectes dels nostres organismes polítics, que fan possible aquet poch respecté y permeten que las funcions de govern siguin, no una càrrega imposada al ciutadà a qui las sevas condicions fan apte per' ellas, sino ofici lucratiu, hont trobin camí obert eis homes que tenen facilitat de paraula y poca prehensió, ó 'ls que faltats per complert de talent y condicions gosaa en cambi la influencia que donan els dirers ó la protecció d' un personatge; conjunt de circumstancies aquest, que fa que avuy nos trobém y encara que a primera vista sembla estrany, en ple absolutisme, un absolutisme disfressat, menos aparent que 'l de Felip V. per exemple, però tant verdader y potser més fondo, absolutisme en el que s' imposa la voluntat, no d' un home que amagava sisquera la seva personalitat ab el manto real símbol del seu poder, sino de quatre Perez y Gutierrez que ocupant llocs relativament subalterns en la governació del Estat, fan y desfan ab lley ó sense lley, lo que volen. En justificació de lo que dihém podriam citar abundancia de fets, però además de ser aquesta materia molt relliscosa, son ben coneguts de tothom els miracles de l' influencia, forma habitual de l' absolutisme modern.

Altre causa, no política, sino social, se deu buscar en la corrupció de costums que minvant els sentiments de probitat y honradesa en la conciencia de gran part de la societat, ha fet passar com a peccata minuta las defraudacions y abusos administratius comesos per funcionaris públichs ó pels que no sentho han tingut ocasió de cometrels, resultant d' aquí, que aquets delinqüents no han sentit en tot el seu pes la sanció penal de l' opinió pública (més forta de lo que 's creu y única d' aplicació pràctica en certs casos) ja que en lloch de girarhi la cara y refusar en absolut el seu tracte, formant una especie de cordó sanitari moral al enrededor de tots aquells que visquin assenyats ab la taça repugnant que deixa sobre l' home el contravenir al seté mauament, la societat que 's considera honrada 'ls hi ha obert las sevas portas, y 's lleva 'l barret y estreny la ma y reb en sos domicilis a homes qui tothom signa ab el dit com a autor: de de fraus escandalosos, comesos ab més ó menos dissimulo segons han permés las circumstancies y la poca vergonya de cada un.

Y prou per avuy, que encara que altres causas hi ha per senyalar com a origen de l' immoralitat administrativa, n' hem dit ja algunas de principals, y cre-

yém que suficients para deixar demostrat que tot lo que sigui, volguer curar aquest mal traguent d' un lloch a n' en Fulano para posarhi en Zutano ó cambiant el predomini de tal agrupació pel de tal altre, son vuyts y nous ó... ó ganás d' arribar a la menjadora.

LA SORT D' ESPANYA

Ab aquest titol publicá fa poch dias un dels més importants periódichs alemanys, lo *Leipziger Neuste Nachrichten*, un llarch y pensat article en que s' ocupa de la situació d' Espanya y dels perills que a aquesta por reportar l' oblit per la gent que la governa de las verdaderas necessitats y aspiracions dels pobles que la constituheixen.

Algunas de las apreciaciones que 'l periódich de Leipzig deduheix del estudi que fa del estat d' Espanya son d' una gravetat tan gran que no 'ns atrevim a publicarlas ni sisquera com a afirmacions sevas, ja que no es prou segura la llibertat dels periódichs, molt menos haventhi honorables companeros de la premsa que vigilan tot lo que poden para procurarnos una denuncia que fins ara no han conseguit, tant per lo bon sentit del Ministeri fiscal com perque tenim la bona costum d' ajustarnos sempre a lo que las lleys vigents permeten. Per aixó, donchs, nos limitarem a publicarne alguns párrafos traduhits directament de dit periódich. Ells seguint a las apreciaciones que sobre 'l catalanisme feya temps endarrerá 'l *Daily News*, lo primer periódich lliberal d' Inglaterra, demostren prou de quina manera tan diferent que a Madrid se considera al extranger lo cada día més poderós moviment catalanista.

Héus aquí lo que diu 'l diari alemany comensant per suprimir los primers párrafos en que parla de la culpa que tenen los castellans de lo que a Espanya li passa.

Qui no coneix de prop a Espanya y als espanyols creurá que es certa la opinió entre nosaltres generalizada de que en la península ibérica no hi ha més que dos pobles: espanyol y portugués, y sols duas llengüas: la espanyola y la portuguesa; y fins la major part dels espanyols pensan aixís mateix. Pero aixó es un error qual gravetat podria sentir de una manera molt sensible Espanya en temps no llunyá.

Deixant apart los restos dels primitius habitants de la península ibérica, los bascos, hi ha a la altre banda dels Pirineus un altre tercer poble, lo catalá, que ocupa tot lo Nord Est d' Espanya. En contradicció ab la opinió general, considerém nosaltres als catalans com un veritable poble; puig son caràcter particular, diferent del dels espanyols, sas costums y aficions, y la senyal característica d' un veritable poble, la llengua, demostren que, al menys, hi ha entre catalans y castellans una diferencia tan grossa com entre aquestos y 'ls portuguesos. La contraposició 's manife'ta casi instintivament tant en los habitants del camp com en los de las ciutats d' abduas nacions y potser es sentida més fort pels castellans, puig entrevehuen la superioritat dels catalans.

Los que coneixen a fondo als catalans, los alemanys també, aprecian aquest poble, per més que de primer no apareix amable y, precisament per aquesta aspresa exterior propia dels mateixos alemanys, de cop no agrada. Pero, en aquest poble hi ha un bon xich de germanisme, puig los vandals y 'ls goths, que dominaren llarch temps en la actual Catalunya rebrotaren en ella, posant son sagell en son modo de ser y en sa parla. D' aquí ve potser la repulsió que al principi d' estar a Catalunya sent l' alemany; en lo caracter aspre y sorrut del catalá hi troba com singularitats propias de casa seva y de primer moment per aquesta mateixa cosa li sembla poch dighe d' alabansa.

En lo tracte li es allavors molt més simpática la complascent, pero buyda polidesa del castellá, y no 's fixa ordinariament que dins de la rústega closca del catalá hi ha una bona ametlla, mentres que la aparent amabilitat del castellá, y especialment del andalús, es boll que el vent escampa.

Lo catalá té la energia y amor al treball del Nort agermanadas ab la vivesa del esperit del Sud. Deu a lo primer lo floreixement de sa industria que a Catalunya, y no mes en tota Espanya, ha arribat a un grau de desenrotllament comparable ab lo d' altras nacions industrials. Barcelona, la primera ciutat de Catalunya, ha passat molt per demunt de totas las demás ciutats comercials de la península y, ab tot y la desastrosa administració castellana, es un exemple de ciutat que floreix en tots los rams y que está a la altura del temps.

Las dots naturals de inteligencia dels catalans los hi haurian assegurat per sempre la supremacia de tota la península si no 'ls hi haguessin pres lo timó las confusions políticas y 'ls perjudicials convenis ab los castellans que l' agafaren.

Nos duria massa lluny lo voler ressenyar sisquera las principals ratllas de la interessant historia de Catalunya; nos limitarem a recordar lo fet de que la llengua catalana fou la primera en tota la península pirenáyca que aparagué en monument literaris. Es cert que, al fixarse la castellana com la oficial del regne unit, la catalana fou cada vegada més desprestigiada y oprimida. Ab tanta més energia manifesta ara sa forsa de vida y una colla de talents joves treballa avuy ab éxit y trassa en ferla renaixer.

Y la qüestió del idioma no contribuheix poch en marcar la dissidencia ab Castella. Sols forsat parla en castellá 'l catalá; en lo tracte entre ells y en la familia parlan sols catalá y fins molts catalans tenen boy com un orgull lo parlar castellá malament.

Aquell qui sab lo trist estat en que 's troban totas las instalacions públicas de Espanya, ferrocarrils, correus, telégrafos, tot l' aparell del govern, que tots los empleats no miran lo be general sino exclusivament lo propi, compendrà que 'l catalá, ab tot y son amor a la patria y son esperit obert al progrés, al veure la desconsoladora situació de casa seva comparada ab la d' altres nacions, arribi a aquesta resolució: Aixó s' ha de acabar.

Hi ha sobretot a Barcelona fortas corrents que un dia arrancarán de son céntr al senyoriu castellá. Tota una colla d' intelligencias joves y d' esperits fogosos treballa ardida para tornar Catalunya a la situació que per sa historia y lo que val mereix: per més que aquestas valentas aspiracions tal vegada no son encara vistas ab prou claretat per la majoria dels innovadors, y per més que encara hi hagi confusió y dubtes en los camins y medis que cal seguir, lo resultat final no por ser altre que l' indicat. Y per aixó no volém deixar de fer fixar la vista del mon, actualment més aviat dirigida a las colonias espanyolas, en la situació interior d' Espanya.

(De La Renaixensa)

LA ARQUITECTURA GÓTICA A CATALUNYA

Conferencia donada en l' Ateneo Barcelonés lo dia 25 d' Abril de 1896.

Senyors:

¿No us ha passat, com a mi mateix, al trobarvos sota las voltas góticas d' un temple, encisats per la armonia y la grandiositat de son conjunt, per la elegancia y riquesa de son detall, emocionats per la sublimitat de las cerimónias religioses quan l' organista canta y plora y 'l cant plá recorda, prega ó amenassa quan la boyra del encens se torna de mil colors al devant dels grans finestrals de pintats vidres? ¿No us ha passat, que sens esmentarho haveu anat alsant lo front y la oració ha fugit de vostres llabis y la emoció

estètica que us produhí l'obra d'art, ha deixat son pas a reflexions d'una altra mena? ¿No haveu tractat llavor d'explicarvos lo perquè s'ha aixecat la hermosa iglesia ab formas aparentment tan diferents de las consagradas per la tradició románica? ¿No us haveu preguntat quin es l'origen de las diferencias que presentan lo temple de Sant Pau y la nostra Seu? Ben segur que sí, y més segur encara que totseguit s'haurá presentat a vostres ulls abstractes, lo quadro de la historia de Catalunya en las respectivas épocas de construcció. Y es que la arquitectura es un art subjecte tant a las lleys físicas de la pesantor, la climatología y la geología, com a las condicions socials dels pobles en que s' desenrotlla. Per aixó, després d'admirar l'equilibri de las massas, retrauréu en vostre magí las costums de l' época y tributaréu fervorós elegi als constructors dels sigles mitjans que sabían reflexar en las sevas obras lo període històrich de la seva vida, y que tenían la sort d'esser governats per Reys que com Alfons IV digueren de son poble: «El nostre poble es franch, e no es axi subjugat com es lo poble de Castella: car ells tenen a Nos com a Senyor, e nos a ells com bons vassalls e companyons.»

Jo vinch aquí a parlarvos d'un d'aquets períodes gloriosos de la historia del art de Catalunya: vinch a dirvos lo poch que sé, d'aquella evolució artística que desde l'art románich en lo més bell punt de son esplendor se convertí en art gòtich, ó millor dit en art ogival. Ja sé que us espanta 'l pensar en lo colossal de la tasca que pesa demunt de mas espatllas y per aixó me limitaré a fer ressortir a la claror las més importants obras mestres dels sigles XIII, XIV, XV y XVI.

Si hagués de retreure tot lo que s'ha escrit del art anomenat gòtich, tindria feyn per molt de temps. Son origen, avuy encara debatut ab encarnissament per los arqueòlechs de totes las nacions apassionats per l'esperit patriòtich, no s'presenta ben clarament demostrat en quant a sa pátria; lo que sembla que per ara no ha sigut combatut ab prou lògica es que s' desenrotlla en los territoris del Nort, especialment en los de domini real francés, anomenats Illa de França, mentres que al mitj jorn lo románich seguía son camí exuberant y perfeccionat.

Ara be, fou una consecuencia evolutiva del art románich ó nasqué ab formas novas y ab nova estructura? No puch respondre categòricament; donchs per una banda veyém al estil ogival adoptar dos elements del art románich en sa época d'esplendor, tals com l'arch de punta d'ameylla y la volta sostinguda per una creu d'ogivas, ó arístons ressistents, tal com s'havía usat ja segons Darstein en Sant Ambrós de Milán del segle IX, y en la major part d'iglesias románicas del Mitjdia de França segons Quicherat, de la fi del segle XI, especialment la abadía de Morienvil; per altra banda tenim los nous elements arch botant, contrafort y pilar aislat, que ben analisats no son més que una modificació lògica del problema constructiu, substituhint la empenta de tota la volta d'una nau, per una sèrie de punts d'aplicació aislats, es a dir en lloch del contrafort continuo contraforts aislats.

Per tant crech que 'l simbolisme místich que segons Anthyme-Saint Paul, pera crear l'art románich dibuixá una creu en la planta de la basilica llatina, aquest mateix pensament fou lo quin informá la revolució artística, tan poderosament com lo problema constructiu, y com la influencia del estat social de mitjan segle XII. Com es natural, l'ideal místich doná la elevació a las iglesias gòticas fent regnar la ratlla dreta y vertical, lo problema constructiu, modificá la planta dels absis, fentlo poligonal y ab esperons sortits, aixís com en la divisió de las tres naus s'hi posaren rengles de pilans pera separarlas; y per fi l'estat social influí en la classe d'edificis y en sa grandaria, donchs en aquells temps las ciutats crexían, naixían los municipis, y 'l poder episcopal protegit pels Reys anava augmentant de tal manera que s'convertia en una potensa de gran valor pera 'l govern del país.

Així, donchs, per mí s'equivocá en Viollet en los primers articles de son Diccionari quant atribuix lo nou estil al cambi de la arquitectura de religiosa ó monacal en láica, donchs segons ell, l'art deslliurat del jou dels monastirs pogué pendre volada, lliure y radiant d'ideas propias.

M. Dieulafoy, lo gran orientalista Diulafoy, després d'estudiar los monuments assiris y persas de tots los temps, y especialment lo palau del Sarvistán, cobert ab voltas sostingudas per contraforts, 'n Firouz-Abat y en Chagga, resumeix los fets singulats de que la Judea tingués en los sigles III y IV los edificis pesats com l'Assia menor y la Syria, y fa notar que 'ls caracters que distingeixen los monuments francesos de

la segona meytat del segle XII, dels edificis anteriors, son tots comuns als edificis del Yran. Y acaba dihent: Si l'arquitectura románica es deguda a la acció complexa ó indirecta de las arts bisantinas, sobre la basilica romana, l'arquitectura gòtica es una evolució de la arquitectura románica provocada per lo contacte directe é immediat de l'Europa ab l'Assia y per la substitució de la influencia persa a la influencia bisantina.

Lo mateix Viollet quan en 1868 publicá en son Diccionari l'article *Volta*, declara, influhit per los estudis del comte de Vogüé, Duthoi y Choisy, que las creuhadas y la arquitectura oriental eran los dos factors principals de la transformació gòtica.

Y no obstant los francesos, per més que en Dieulafoy ne protesti volen de totes passadas que aquesta transformació s'efectués en mitj segle en l'Illa de França y citan una carta del segle XIII en quina l'alemany Richard de Dietenheim fa anar un mestre francés a reconstruhir l'iglesia de Sant Pere a Wimpfen en lo nou estil anomenat llavoras *opus francigenum* y a més a més vos diuen que sos compatricis Guillem de Sens, feu la iglesia de Cantorbey, un de Blois la de Lincoln, prototipo del art gòtich inglés Villard de Honnecourt la de Kassovia, Martí Ravege la de Kalozca, Pere de Bouneueil la d'Upsala, Mathieu d'Airás la de Praga y Eudes de Montreuil lo fort de Jaffa.

(Continuará)

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—*Sessió del 20 Janer.*—(2.ª convocatoria) —Presidida pel Sr. Alcalde y ab assistencia de 5 concejals, van pendres los acorts següents:

Aprobar la acta anterior y comptes per valor de 473 pessetas. Concedir permis a D. Arturo Feliu pera colocar un lleterero en lo balcó del 2.º pis de la casa n.º 1 del carrer del Progrés.

Concedir autorizació a D.ª Teresa Garcia, viuda de Mitjans, pera aplicar la energia eléctrica de una fábrica al alumbrat públich del Pont major a rahó de 350 lámparas, ab la obligació de subjectarse a las condicions que regexin pera la alumbrat general de la Ciutat.

Adjudicar definitivament a D. Llorens Pera y Ferré la subasta del suministro de carreus al següents preus: 125 pessetas cada mil de 1.ª classe; 140 los de 2.ª y 93 los de 3.^a

Arrendar lo Teatre a la Companyia de sarsuela que hi actuá la setmana última, mediant el pago del 2 per cent. La companyia actuará fins al primer dia de cuaresma y donará tres funcions per setmana.

Abonar la paga de un mes a la viuda del guarda passeigs. Joan Freixa, mort el dia 16 de Dezembre últim.

Nostre colega *La Voz del Panadés*, de Vilafranca, ha publicat un bonich número extraordinari destinant lo producte de la venda a la tómbola oberta en aquella població pels soldats ferits y malalts de Cuba y Filipinas.

—Ha introduhit milloras en sa publicació l'acreditat setmanari de S. Feliu de Guixols *La Lealtad*. Lo felicitem.

—Han visitat nostre redacció lo periòdich humorístich *Lo tap de suro* que ha comensat a veure la llum a Agullana, escrit en catalá, la acreditada revista de Barcelona *La semana catòlica* y lo *Syl-labo* que se publica a Gracia. A tots agraíhim la visita.

—Nostre company *L' Olotí* reparteix eu son número de diumenge passat la lámina n.º 1 de son «Album Artístich» corresponent al present mes de Janer. Representa la palanca antiga de Verntallat, dibuix inedit de D. Joaquim Vayreda.

—Hem rebut las notables revistas *Euskalduna* y *Euskalzale* de Bilbao y la *Revista Médico-Rural* de Blanes.

—S'ha publicat baix lo títol de *Flors del Montseny* un llibret de poesias degudas a D. Anton Busquets y Punset, ab un prólech de D. Joseph Aladern. Agraíhim l'envio que s'ens ha fet d'un exemplar y en la secció literaria insertém una de las poesias.

—L'«Associació de coros de Clavé» verificará a últims de Juny vinent una expedició artística per Pamplona y Vitoria.

—Dijous passat morí en aquesta ciutat a la edat de 18 anys la senyoreta D.ª Maria Vinyas y Jubany, filla de nostre amic lo distingit metje D. Francisco y germana de nostre consoci D. Narcis. Acompanyém a sa desconsolada familia en lo sentiment.

—Han arribat malalts ó ferits procedents de Cuba los següents soldats: Enrich Monells Benet, fill de aquesta ciutat; Joseph Bech, de Hostalrich; Pelayo Serviá, de Fonteta; Ramón Budó y Carré, de S. Feliu de Guixols, y Robert Pujol, de Palafrugell. Deu els hi torni prompte la salut.

—La Direcció general de Obras públicas ha ordenat que se procedeixi al replanteix del primer tros de carretera de La Junquera a La Bajol.

—Hem tingut lo gust de veure lo nou saló de Perruqueria que ha obert nostre amic D. Maxim Fernandez en lo carrer de la Ar-

gentería, n.º 5, entressol, que per senzillés y elegancia se ha posat a l'altura dels millors en la seva classe.

—Ha sigut nombrat Governador civil d'aquesta provincia don Manuel de Elola y Heras, que dintre pochos dias pendrá possessió de son càrrech.

—D. Joan Cama y Cirés, fill de La Bisbal, notari que era de Masllorrens, ho ha sigut nombrat de Cardona.

—A esplendides ningú ens guanya, ó sinó aquí va una mostra. La empresa del Teatre Principal doná ans de ahir una funció quins productes, rebaxats de 350 pessetes que son los gastos de companyia y cerals, serán destinats als ferits y malalts de Cuba y Filipinas. A n'aquest objecte se va sollicitat la cooperació del element militar y mentre aquest va cedir de franch la banda del Regiment de Guipuzcoa, la orquesta del Teatre y la companyia cobran com si tal cosa. Compendrí'm que en una funció d'aquesta mena tothom treballés de franch, mes que mes quan la banda se presta a tocar sens percibir un céntim.

Una altre cosa ha cridat l'atenció y es que, tractantse de una companyia de sarsuela ahont no hi ha coros y que está composta de sis ó set personas, puñ los gastos la friolera de 350 pessetes, que fent quatre funcions setmanals representan un total de 1400 pessetes la setmana. Y en la present temporada ja podrá contentarse la empresa si 'n fa setmanalment la meytat. Y resultá lo que s'pensabam, que el teatre lluny de veures concorregut com a dit un periòdich local, la concurrencia fou escassíssima, y es que tothom va comprendre la cosa.

—Diu nostre company *La Renaixensa*:

«Ampliant la notícia que donárem ahir respecte a la visita feta al Ajuntament per la comissió d'autors dramátichs, devém afegir que dita comissió exposá al Excm. senyor Alcalde l'estat de decadencia en que s'troba'l teatre catalá fins al punt de que la majoria d'autors s'han retret y molts altres no poden veurer representadas sas obras. Fundantse en aixó, sollicitá del Ajuntament una protecció semblant a la que dona a las manifestacions artísticas, celebrant periòdicament Exposicions y sostenint un Conservatori musical; fundá per últim sa pretensió en la oportunitat del projecte de monument a Frederich Soler, lo fundador del Teatre Catalá.

Lo senyor Alcalde accidental don Diego de La Llave presentá 'ls comissionats senyors Vidal, Guimerá y Roca a la Comissió de Governació que estava reunida, la qual deliberá llargament sobre las pretensions novament exposadas per dits senyors. Lo regidor senyor Gallard recordá'l projecte que en 1892 presentá l' alashorras regidor don Joseph M.ª Rufart, consistent en la fundació d'un teatre municipal partint de la basa de que l'Hospital, afavorit ab una subvenció por l'Ajuntament, cedís a aquest l'ús del Teatre Principal, de sa propietat, y 'l municipi lo cedís després a la empresa que oferís millors garantias artísticas, mes sense intent de lucrar. Ab aquest projecte del senyor Rufart se protegiria 'l teatre en sas tres manifestacions de catalá ó regional, líric ó musical y general ó castellá.

Discutit ampliament aquest projecte s'acordá acceptarlo en principi, ab reserva de modificar alguns de sos detalls y proposar després al Ajuntament l'acort que s'preguñ.

Com se veu, la aspiració dels autors dramátichs catalans está en camí de realisar-se, donchs la Comissió de Governació del Ajuntament l'ha acullida molt favorablement y demostrá en la sessió darrera los millors propòsits. Deu fassi que vagin endevant pel camí emprés en bé de la cultura catalana.

—Dilluns passat s'estrena en lo Teatre Romea de Barcelona, lo drama de nostre paísá don Ramón Bordas. Fou aplaudit pel públich y cridat son autor a la escena diferents vegades. Li doném l'enhonorabona.

—Fa dies que res hem dit de les guerres de Cuba y Filipines, y axó perque res de gran importancia hi ha ocorregut que convingués senyalar sobre tot en lo de Cuba. A Filipines s'han donat algunes batudes fortes als insurrectes de la provincia de Bulacan, haventse fet presoner, essent tot seguit fusellat, son general Eusebio; s'han armat indigenes de les Vissayas pera estalviar tropes y diners, s'ha reforçat la guarnició de Mindanao ab foras peninsulars y se prepara la atach de Cavite. En conjunt la situació ha millorat, pero l'estat econòmic del arxipèlach s'empijora y s'comensa veure que no 'ns podém fiar del tot de la conducta y propòsits dels japonesos. A Cuba, la situació militar es la mateixa, petits focs sense trascendencia y preparatius de campanya en las provincias de la Habana, Matanzas y Las Villas. Ha comensat en alguns punts la molta de la canya. Los insurrectes han volat un canoner en lo riu Cauto y han saquejat un tren quasi a les portes de la Habana. Finalment lo general Weyler ha tornat a sortir a operacions. No obstant axó lo convenciment de que s'tira a acabar la guerra per medi de concedir y la creencia general de que el nostre govern está en tractes ab lo dels Estats Units pera obtindre aquell fi, ha produhit la confiansa de que la guerra no tardará a acabarse y ha fet pujar los valors públichs. Deu vulga qu la cosa no s'torni a embolicar y que la malahida vanitat que molts confonen ab la dignitat nacional no ho tiri tot a perdre.

—*La Lucha* de ahir rectificque lo que diguerem en lo número passat sobre l'actitut de aquesta Diputació provincial en lo que 'ls expedients de quintas se refereix y diu que al tenir noticia lo president senyor Bassols se va traslladar a aquesta Ciutat y després de conferenciar ab lo secretari senyor Roca y ab lo oficial del negociat de quintas senyor Grahit va dirigir-se als diputats y senadors de la provincia demanantli apoyo, que tots han

prestat y sembla que a no tardar se dictarà una Real Ordre. Es llàstima que ab una cosa de justícia tinguin que anar los diputats pels Centres madrilenys com qui demana caritat, pro de tots modos consti que celebrém moltíssim que anessim equivocats en aquest assumpto y que se ho hagi pres al empenyo lo seuyo: President de la Diputació. Lo que rectificam ab molt de gust.

—Se troba malalt de gravelat a L'oret de mar hasta al punt de haber sigut viaticat don Anton Mataró, governador que fou d'aquesta provincia.

—J. LLINÁS Y C.ª—BANQUERS.—Ciudadans, 16.—Compran ab benefici cupons d' Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Borsa. Obren compte, corrents ab interes.

—CASA D' ESTALVIS DE GERONA.—Ciudadans 16. y Llebre, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S' admeten los dilluns, dijous y dissabtes de 9 a 1 y 'ts diumenges de 10 a 12.

Pera les devolucions los matexos dies y hores.—Se proporciona gratis prospectes pera 'ls altres details.

SECCIÓ LITERARIA

Quènto de Tardor

(DE PAUL ARENE)

Res hi ha més hermós que la Tardor, estació justament preferida de pintors y poetas, que la estiman, els uns per las tintas emporpradas ab que l' Octubre adorna 'l front dels boscos; els altres pel sentiment de delicada melangia que fa sentir aquesta darrera somrisa del any.

¡Melangia sense tristesa y matisada de viva esperansa! Puig, a la idea de la freda mort hivernal, s' hi barreja consoladora la d' una propera resurrecció, com si darrera 'l Desembre que s' acosta sota las brancas rublertas de gelada y entre las herbas mustiuas, ja s' endevinés en el llunyà oritzó, l' Abril inquiet y coronat de flors novellas.

Mes axó depén un xich de la disposició y de l' hora. Altras vegadas aquest vent fort que bufa, aquestas fullas secas de cauhén, innombrables y vanas com els nostres dias, contan verament al nostre cor la fragilitat de totas las cosas.

Tenia ganas d' escriure un quènto de color de rosa, y tot d' un gat, un gos que lladra, una campana que sona, la fressa de ratxas del vent que travessa las planas, vos portan pensaments tristos y us recordan que abans d' una setmana vindá la Festa dels Morts.

¡La Festa dels Morts!
Voleu escoltar, a propòsit d' axó, una d' aquexas increhibles pero veridicas historias que, en despit de la ciencia y de sas obstinades negacions, semblan probar que hi ha un altre mon més enllá del mon visible y fan sentir als més esceptichs la emoció de lo misteriós?

Dech dirvos que no espereu de mi una opinió: no esplico, sino que conto.

La vileta de Puy-Brun, possehia, ja fa alguns anys, una antiga iglesia, considerada com a monument históric y un campaner, en Joan-Joseph Moutte, que exercia ademés las funcions de sacristia.

La iglesia, abans catedral, estava sense bisbe ni capitol des de la Revolució, y era negra y buyda. Sense fustatjes ni quadros, y, per dirho axis, tota nua, aparexia immensa ab sas tres naus senyaladas per duas rengleras de toschs pilars románichs, sa cúpula ahont al raig d' una lluherna feya arribar ab prou feyna un xich de claror y sas capellas laterals sempre a las foscas. El sol, tot al entorn, s' havia elevat durant el curs dels sigles, y en aquella iglesia mitj soterrada s' hi baxava per una escala interior d' una vintena d' esglahons, esperimentant al entrarhi, fins els més valents un esprement de por.

El campaner era un vell soldat, gens supersticiós y mitjanament devot, com succeheix sovint als que, sense esser capellans, viuhén massa familiarisats ab las cosas de la religió.

La vella iglesia sempre freda, sempre assetjada pel vent, existeix encara y sembla volguer durar fins a l' hora del judici, tan sólida es sa coustrucció; el campaner ja no existeix: vá morir l' any passat, a conseqüencia de lo que us vaig a contar:

Pels tochs ordinaris, en Joan-Joseph Moutte no havia de fer més que tirar de peu plá la llarga corda que travessava la volta per un forat, arribant a arrossegar-se fins a sobre las llosas. Mes, pels tochs d' agonía de primera classe, en que s' toca la campana grossa, en Joan-Joseph Moutte havia de pujar al campanar.

Ha de saberse que 'l demati del dia dels Morts, a las cinch, qu' encara feya fosca, hi havia la costum de sonar el toch d' agonía de primera classe.

Y 'l cas es que a n' en Joan-Joseph Moutte, encara que antich soldat, no li agradava gayre de travessar la iglesia en aquella hora, sol ab sa llanterna.

Per xo, encara que feya marrada, entrava per la sacristia, travessant de biaix la gran nau, arribant a la estreta escala del campanar que s'obre en el mur al costat de la capella de las fonts baptismals.

Ja feya temps que 'l mati del dia dels morts, quan passava per davant d' aqueixa capella, en Joan-Joseph Moutte creya sentir

una lleugera fressa de papers remoguts, com si algú girás en l' ombra las planes d' un llibre.

El bó del home prou deya: «D'ien ser las ratas», ó bé: «Es el vent que bufa per entre la esquierda d' un vidre trencat.»

Peró may va torbarse a averiguarho, preferint quedar-se en el dubte, tinguent per sense saber per qué, de lo que pogués descubrir.

Ab tot, un any la curiositat vá temptarlo. Sa muller estava malalta y axó 'l tenia preocupat. Mentre 'ls papers remenavan, empeguè suaument la retxa que separa la capella del chor y dirigint 'la llum de sa llanterna al indret d' ahont la fressa venia vá veure—obert sobre la tapa de marbre de la pica, negre y tacat de gotas de ciris—el gran registre dels bateigs, qu' ell estava cert de que devia estar tancat puig 'l havia espolsat el dia abans y lligat ab sa ampla cibella.

Succehi una cosa estranya que li feu venir pell de gallina: las fullas, una darrera l' altra, anavant girant, com si una ma invisible las remogués, y, al enfront d' una de las planas pogué llegir l' acta de naxament de la seva dona.

En Joan-Joseph Moutte no digué res d' axó a ningú, pero pensá ab tristesa: la pobre de ma muller es morta! y, efectivament, morí al cap de quinze dias.

Des d' aquell moment, en Joan-Joseph Moutte no gosá pujar més al campanar tot sol.

Ab el pretext de que las forsas li faltavan per fer brandar la campana grossa, se feya acompanyar de dos ó tres amichs y allá dalt a tot ayre, en la hermosura de la matinada s' hi organisavan petites festas, en las quals, entre campanada y campanada, per rependre alé y per distraures s' hi bevia vi blanch y 's menjavan castanyas.

Una vegada que havia begut més de lo ordinari, en Joan-Joseph Moutte no 's sapigué estar de contar als seus amichs lo que passava tots els anys en la capella de las fonts baptismals.

Y com que 'ls amichs se mostraren incréduls, en Joan-Joseph Moutte proposá de baxarhi.

Ho feren axis, y, efectivament, arribats que foren devant de la capella—un d' ells matexos es el qui m' ho contá—sentiren la fressa de paper remogut.

En Joan-Joseph Moutte, digué:
—Silenci! la mort fá 'ls seus comptes...—

Després, quant hagué parat tota la fressa, empengueren la retxa y passa davant ab sa llanterna.

De sobte llensá un gran sospir. Sa llanterna caygué y s' apagá.
—Moutte! qué 't passa? respón!—

Pero en Moutte no respongué.

Llavoras, tragueren mistos, tornaren a encendre la llanterna y vegeren el registre obert al cim de la pica, en Moutte en basca y 'l seu nom escrit al cap d' amont d' una de las planas.

En Joan-Joseph Moutte no era pas mort, més no se 'n faltava gayre Puig després, segon: m' han dit, no fea més que esllanguirse y anar tirant...

Ni tingué 'l gust de tastar las figas novellas y fou un altre campaner el qui, al altre any, pujá el mati dels Morts al campanar.

Per la traducció: JOSEPH MARIA.

ANIVERSARI

Fa un any; de cos present mon volgut pare s' estava al llit de mort;

Ma mare, ¡pobre! trista, malaltissa, atuhida pel dolor,

Respirar ab prou feynes no podia, ni dirme sols un mot.

—Sosségat—li digné le parentela que estava a nostre entorn;

—S' ha fet quant s' ha pogut pera salvarlo, aixuga lo teu plor;

Ja sabs que pots comptar ab tots nosaltres per que éll era molt bó...

Y ¡quant han cambiat desde allavoras las cosas d' aquest mon!

Fa un any que 'ls dos vivim com per miracle... ¡fa un any que estém ben sols!

LLUIS MATAS Y CARRÉ

LO CANT DEL RIU (1)

Lo riu canta cançons y per sentir las devallo vers son llit cada mati, mon cor allá s' esplaya de gauvança al embat del dolç ayre del Abril.

Y quan los aucellets l' alba festejan dels arbres dalt los tendres branquillons, m' endormisca lo feble rumor d' aygua y en somnis vaig sentintne la cançó.

Que gaya n' es! no 'm canso d' escoltarla; me conta de son curs los atractius,

los jochs tendroy d' encantadoras fadas que trova devallant d' emboscats cims.

Las véu dançar d' amor ubriagas totas son joliu front enramadet de flors, y eixint de fosca balma esglayadora caçar enamorats ab frenám d' or.

D' hermós Aplech me porta recordances cançons que 'l pastoret refila ayrós, l' olor del romani y de la lliroya, y la potentia veu dels enderrochs.

Y, avall, avall, s' emporta en sas onadas tot eix feix de recorts en reguitsell, ¡y quan grats son a ma follayre pensa! al venirme ab ayrosos remoreigs.

Qu' es dolça la cançó que 'l riu entona tot devallant del áspre Pirineu, cada mati la sento sempre nova, encare que ab un ritme massa vell

Anton Busquets y Punset

(1) Del llibre «Flors del Mentseny.»

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

- Diumenge, 24.—La Fiesta de La Sagrada Familia.
- Dilluns, 25.—La Conversació de S. Pau apóstol.
- Dimars, 26.—Sta. Paula vda.
- Dimecres, 27.—S. Joan Crisóstomo bisbe y doctor.
- Dijous, 28.—S. Juliá bisbe de Cuenca.
- Divendres, 29.—S. Francisco de Sale dr.
- Disapte, 30.—Sta. Martina vg. y mr.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la Iglesia del Mercadal

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del día 23 de Janer

Especies.	Mesures.	Pesetas
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'50
Mestall.	»	15'16
Ordi.	»	9'00
Segol.	»	00'00
Civada.	»	9'00
Besses.	»	16'00
Mill.	»	11'50
Panis.	»	9'50
Blat de moro.	»	41'00
Llobins.	»	9'00
Fabas.	»	13'00
Fabó.	»	14'60
Fassols.	»	22'00
Monjetes.	»	21'50
Ous.	Dotzena.	1'25

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 10 DE JANER DE 1897

EFFECTES PÚBLICS

Exterior.—(fi de mes)...	66'00
Id. (fi de próxim)...	76'32
Interior.—(fi de mes)...	66'00
Id. (fi de próxim)...	63'22
Amortizable...	66'00
Billets hipotecaris.—Isla de Cuba.—Emisió 1886...	91'00
» » » » » 1896...	77'12

—ACCIONS—

Banch Hispano Colonial...	66'00
F. C. de Tarragona a Barcelona y Fransa...	18'00
» de Medina, Zamora, Orense a Vigo...	66'00
» del Nort d' Espanya...	23'00

—OBLIGACIONS—

F. C. Almansa, Valencia y Tarragona...	78'75
» T. E. a F.—3 per 100...	91'75
» » » —3 per 100...	91'50
» » » —no hipotecadas...	86'25
» Medina, Zamora, Orense a Vigo.—3 per 100...	34'00

—CUPONS—

Cubas...	benefici 22'20
Per 100 Exterior...	21'20
Interior y amortizable 1.º de Janer 1896...	66'00

—GIROS—

Francha.—3 dias vista...	24'20
Lluras esterlinas.—90 dias vista...	21'57

Telegrama de la casa bancaria F. LUIS Y C.ª.—Gerona.

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA			
De Gerona á Barcelona		De Gerona á Port-Bou	
	Matí	Tarde	Matí
Correu.	6'48		8'39
Cárrega.	10'37		12'43
Omnibus.		3	5'40
Rápít.		5'99	7'35
Los trens correus y omnibus portan cotxes de 1. ^a , 2. ^a y 3. ^a , el de cárrega de 3. ^a y el rápít de 1. ^a y 2. ^a		Lo tren omnibus porta cotxes de 1. ^a , 2. ^a y 3. ^a el de cárrega y mixte de 2. ^a y 3. ^a y el correu de 1. ^a y 2. ^a	
LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA			
De Gerona á San Feliu		De San Feliu á Gerona	
	Matí	Tarde	Matí
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09		4'32
Correu.	8'54		7'30
Mixte.	11'44		12'44
Mixte.		3'22	2'50
Correu.		5'35	5'40
Tots los trens portan cotxes de 1. ^a y 2. ^a classe.		Tren de banyistas (Juriol y Agost).	
LINEA DE OLOT Á GERONA			
De Salt (Gerona) á Amer		De Amer á Salt (Gerona)	
	Matí	Tarde	Matí
Núm. 2.	9'40		7'40
Núm. 4.		3	4
Núm. 6.		6	4'30
Tots los trens portan cotxes per ara de 2. ^a y 3. ^a classes			
ORDINACIONS			
Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)			
Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)			
Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)			
Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)			
Pera Anglés, La Sella y Amer á las 10 matí (correu) Hostal de Miquel Boix. (Plassa del Gra)			
Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)			

BANCH VITALICI DE CATALUNYA
Companyia general de segurs sobre la vida establerta á Barce

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87,949,791'98
Actiu en idem. 15,337,928'87
Sinistres pagats fins á idem. 32,82,316'89
Reserves ó fondos de segur á idem. 4,178,675'62

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat
la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada a
terioerment.

Miuto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fix
ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, á la perso
designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al asse
rat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' oc
ba lo pago de les primes.

Aquestos segurs 50 per 100 dels beneficis de
participan en un 100 de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivenci

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicioes.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te
val en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos,
taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dit
perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell
y 'l cap blanc te desfigura,
t' he de dar un bon concell:
si 't vols tenyir be 'l cabell
fesho ab aquesta tintura.

TINTURA A BISSINIA INSTANTANEA

Filid e Francisco Viladell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan
las moltas á preus sumament módichs.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1888

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa de Bell-lloch, 4, 1.er Gerona

Sub-director Regional: D ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinistres pagats: Rs. 3.524.286'92

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

DEL CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona. 1 pesseta trimestre Estranger. 4'50 pessetas trimestre
Fora. 4'25 id. id. Un número sol. 0'40 id.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botig

Establiment tipogràfic de Manel Llach.

Ferraria Vella, 5.—Gerona